

Værd at vide om dagplejen

Indhold

Værd at vide om dagplejen	3
Relationen er vigtigst for kvaliteten	4
Dagplejen - et højkvalitetsdagtilbud	6
Forskerne har fået øje på dagplejen	8
Forældrenes syn på dagplejen	10
Gæstepleje	12
Legestue	14
Normering i dagplejen	16
Selvstændig dagplejeledelse	18
Dagplejepædagogordningen er forbilledlig	20
Litteraturliste	22

Politisk ansvarlig: Kim Henriksen Redaktion:
Birgit Stechmann Illustration: Lilian Brøgger
Produktion: Grafisk Team/Sporenstregs og
FOAs trykkeri

Værd at vide om dagplejen

Dagplejen består af børn i alderen 0-2 år, forældre, dagplejere, dagplejepædagoger og -ledere. I dagplejen er de ansattes fælles opgave at sikre børnenes trivsel, læring, dannelse og udvikling i et samarbejde med forældrene.

I denne pjece har Pædagogisk Sektor i FOA samlet nyere viden om dagplejen fra forskning og undersøgelser.

Det er ikke en pjece om dagpleje, men om, hvad vi ved om dagplejen fra forskning og undersøgelser. Pjecen skal derfor ses som et bidrag til drøftelser af dagplejens udvikling og fremtid i de enkelte kommuner.

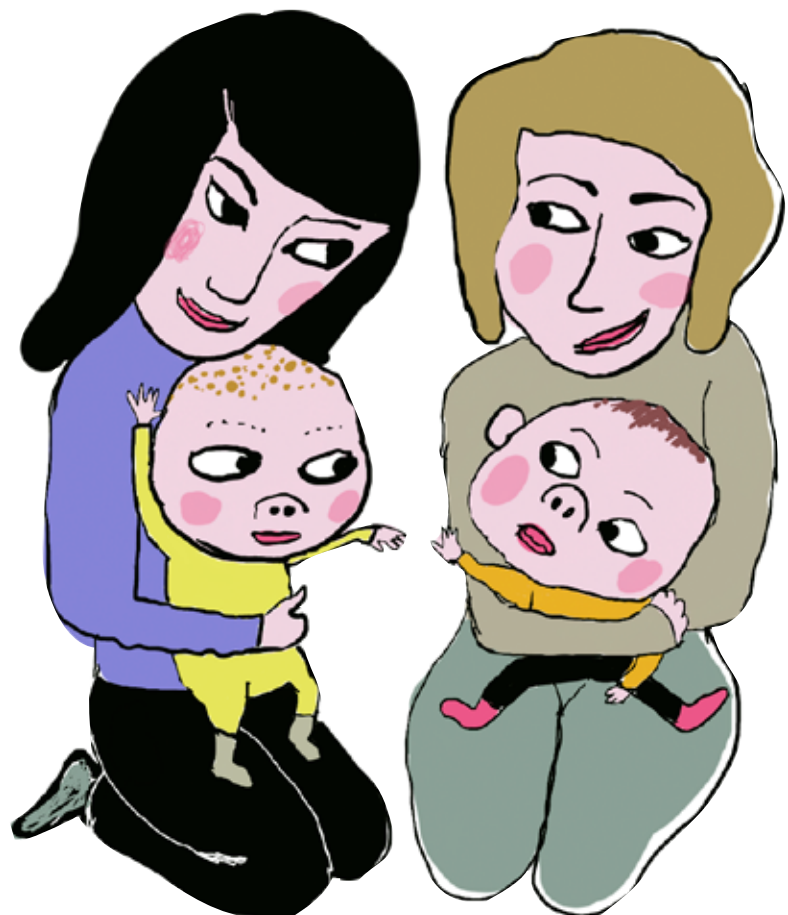
Den viden, der er samlet her, viser, at dagplejen på lige fod med vuggestuen er et høj-kvalitetsdagtilbud, som forskerne på 0-2 års området er begyndt at interessere sig for. Den stigende interesse blandt forskere kommer af, at der i forskerkredse er bred enighed om, at en tryk tilknytning mellem omsorgsgiver og barn er vigtigere for kvaliteten af et dagtilbud, end både personalenormering, personalets uddannelsesniveau og meget mere, som selvfølgelig også har betydning for børnenes trivsel og udvikling.

Rigtig mange forældre efterspørger dagplejen, netop fordi de lægger vægt på, at deres barn indskrives i en lille børnegruppe i et hjemligt miljø, med en fast voksen hele dagen. Det viser undersøgelser af, hvad forældrene

efterspørger, når de vælger dagtilbud 0-2 år til deres barn, som derfor er taget med her i pjecen.

Blandt de øvrige temaer i pjecen er en undersøgelse, der belyser, at læringsmiljøet i dagplejen særligt gælder udsatte børn, betydningen for kvaliteten i det pædagogiske arbejde af antallet af børn pr. dagplejer, legestuen som udviklingsrum, dagplejepædagogernes rolle og betydningen af en selvstændig dagplejeledelse.

Pædagogisk Sektor i FOA håber, at indholdet i pjecen vil blive brugt af FOAs afdelinger og medlemmer i kommunale debatter, om hvordan vi fastholder og udvikler kvaliteten i den pædagogiske praksis i dagplejen.

Relationen er vigtigst for kvaliteten

Tryk tilknytning er grundlæggende for børns trivsel, udvikling og læring. Og tilknytning til professionelle omsorgsgivere kan undersøges på samme måde som tilknytning til familie/primære omsorgsgivere kan undersøges. Forskning viser, at børn som udgangspunkt vil have deres tilknytningsmønster til forældrene som arbejdsmodel for deres tilknytning til professionelle omsorgsgivere.

Det utrygt tilknyttede barn vil typisk reagere ved enten at afvise omsorg og foregive, at det kan klare sig selv, eller klynge sig til sin primære omsorgsperson og have vanskeligt ved at udforske, lære og lege selvstændigt.

Forsker Johanne Smith-Nielsen ved Center for tidlig Indsats og Familieforskning på Københavns Universitet, peger¹ på forskerne Ahnert, Pinquart og Lambs metastudie af 40 forskningsstudier af børns tilknytningsmønstre². Forskerne konkluderer:

- At børn der er utrygt undgående eller utrygt ambivalente i deres tilknytning, til deres primære omsorgspersoner, kan opnå en tryk tilknytning til pædagogisk personale i deres dagtilbud.

- At tryk tilknytning oftest blev fundet i dagplejen, ved hjemme-pasning, efter længere tid i et dagtilbud og hos piger.
- Barnets tilknytning til professionelle omsorgsgivere er en beskyttende faktor overfor udsathed, hvis den professionelle omsorgsgiver er sensitiv.

Johanne Smith-Nielsen skal i de kommende 3 år, sammen med Danmarks Evalueringsinstitut, afprøve en indsats rettet mod det pædagogiske personale i daginstitutioner, der har til formål at forbedre de 0-2-åriges tilknytningsmønstre³.

Dagplejepædagogens blik på det tilknytningsmønster som barnet har i sin familie, er meget betydningsfuldt for dagplejerens arbejde med barnets tilknytning til ham/hende. Dagplejeren får desuden via sit samarbejde med dagplejepædagogen trænet sin sensitivitet, så dagplejeren bedst muligt møder både barnets behov for udforskning og nærhed.

Sensitivitet indebærer at kunne identificere og respondere passende på barnets behov for udforskning og nærhed. Det kræver, at man som dagplejer kan se sine egne umiddelbare reaktioner og dynamikker. Det gælder i forhold til det enkelte barn, børnefællesskabet og også forældrene. Og det er her, hvor dagplejepædagogens sparring med dagplejeren har særligt stor betydning.

1 Oplæg i Partnerskab om børns trivsel i DCUM, 17.9.2020

2 'Security in children's relationships with nonparental careproviders: A metaanalysis'. Ahnert, Pinquart & Lamb, Wiley Online Library 2006

3 eva.dk/dagtilbud-boern/forskere-saadan-faar-trykke-boern

CitatRikke Yde
Psykolog

Vuggestuens organisering skaber nogle udfordringer for det utrygt tilknyttede barn. En dygtig og meget tålmodig dagplejer, der har få børn, og som har mulighed for supervision og er stabil, kan være et alternativ, så barnet kan lære tryk tilknytning i et lille miljø.

I bogen 'Udviklende øjeblikke – Udviklingspsykologi i pædagogisk arbejde', 2015. Akademisk Forlag.

Dagplejen - et højkvalitetsdagtilbud

I Danmark kan dagplejen på lige fod med daginstitutionerne være et høj-kvalitetsdagtilbud. Høj kvalitet defineres på baggrund af kvaliteten i det pædagogiske arbejde, og ikke ud fra hvilken type dagtilbud, der er tale om – vuggestue eller dagpleje. Internationalt anerkendt forskning, i hvad

der definerer højkvalitetsdagtilbud, bygger desuden på undersøgelser af kvaliteten i dagtilbud 3-5 år, fx det britiske EPPSE-studie⁴.

⁴ The Effective Provision of Pre-school, Primary and Secondary Education [EPPSE]

Et eksempel på ny dansk forskning, der viser, at der i dagplejen er en pædagogisk praksis, der positivt understøtter børnemiljøet, er foretaget af forskere fra UC SYD i dagplejen i 4 kommuner. Forskerne undersøgte: 1) Sprogstimulering, 2) Interaktion mellem dagplejer og barn

samt 3) Legeaktiviteter for hele børnegruppen. Analyserne tager udgangspunkt i fokusgruppeinterview, observationer og praksisfortællinger fra dagplejere, der er indsamlet af forskerne i 2019⁵.

I forhold til at lokalisere risici for udsathed viser analysen, at ”der i de 3 udvalgte praksiseksempler fra dagplejen er tale om en fra god til udmærket praksis, der ikke umiddelbart giver meget plads til rammer og processer med elementer af udsathed. Det udvalgte empiriske materiale, der i øvrigt er eksemplarisk for den samlede empiri, bekræfter, at der i dagplejen er en praksis, der positivt understøtter børnemiljøet”.

Når der kan konkluderes så sikkert omkring denne empiri i form af observationer, fokusgruppeinterview mv., skyldes det ikke mindst anvendelsen af et systematisk redskab til at sammenligne, vurdere og score de mange data, der er indsamlet i dette projekt ’Leg i dagplejen’.

Med FCCERS – R som et validerende redskab og tilgang til at vurdere børnemiljøet i en dagpleje åbnes muligheder for at informere og kvalificere den viden og den praksis, der er hverdag i dagplejen. I analysen er der

ved forskernes anvendelse af dette scoringsredskab overvejende blevet scoret i den høje ende af skalaen med ’God’ og ’Udmærket’ og heraf udledte konklusioner.

Ny kvalitativ evaluering af læreplansarbejdet i dagplejen, vuggestuen og børnehaven, foretaget af DCUM for Børn- og Undervisningsministeriet⁶, viser, at det, der kendetegner samspillet mellem det pædagogiske personale og børn i legen for 0-2-årsområdet, er, at de er nærværende og deltagende. Det pædagogiske personale har i legen øje for at stilladsere såvel det enkelte barns som hele børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen viser i forhold til børnenes lege og børneinitierede aktiviteter, at der for dagtilbud på 0-2-årsområdet tegner sig et billede af, at de formår at udnytte læringspotentialet og sætte læreplanstemaerne i samspil. Det pædagogiske personale formår i disse situationer at understøtte, motivere og stilladsere børnenes læring og udvikling og bidrage til realiseringen af intentionerne i den styrkede pædagogiske læreplan.

5 ’Leg i dagplejen’ UC SYD, oktober 2020.
Projektet er finansieret af PUF i FOA foa.dk/publikationer

6 Evaluering af den styrkede pædagogiske læreplan – set fra et børneperspektiv, oktober 2020, DCUM

Forskerne har fået øje på dagplejen

Danske forskere var i mange år ikke optaget af at forske i dagplejen, fordi de gerne ville bidrage til den internationale forskning, som generelt ikke har været optaget af dagtilbud 0-2 år. Baggrunden for den manglende interesse har været, at få andre lande har så stor en andel af de

0-2-årige børn indskrevet i dagtilbud, som vi har. Men også at forskningen internationalt længe har været optaget af læring i dagtilbud, som forberedelse til børns skolegang, og derfor været mest optaget af de 3-5-årige børn.

Forskningens indflydelse på de politiske beslutninger, der træffes på børneområdet, er stigende. Det er derfor vigtigt, at der forskes mere i dagplejens kvaliteter. Og forskermiljøet i Danmark har fået øjnene op for dagplejen som forskningsfelt. En interesse, som vi i FØA forventer vil

stige i takt med, at forskerne internationalt peger på, at én fast voksen til en lille børnegruppe er særligt gavnligt for især de mindste børns trivsel og udvikling. I det følgende nævnes 2 igangværende forskningsprojekter i dagplejen.

Forskningsprojektet 'Pædagogisk kvalitet i dagplejen' er netop gået i gang, og det strækker sig over 2 år. Projektet er et samarbejde mellem dagplejen i 11 kommuner og forskere ved Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU) og TrygFondens Børneforskningscenter ved Aarhus Universitet samt Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd (VIVE). Kickoffmøder med dagplejere og pædagogiske ledere i alle 11 kommuner gik i gang i august 2020.

Forskningsleder Bente Jensen, professor, Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), siger⁷:

"I Danmark har der de senere år været et stort fokus på tidlig indsats, men vi mangler viden om, hvordan man styrker kvaliteten i dagtilbud til gavn for alle børn og ikke mindst børn i udsatte positioner. Det kan projektet bidrage med. Særligt for projektet er også, at det er målrettet dagplejen og tilrettelagt således, at dagplejerne veksler mellem at arbejde med de pædagogiske principper derhjemme med deres egne dagplejebørn og udveksle erfaringer og idéer med deres kolleger i dagplejegruppen."

FOA har i 2018 sammen med Aarhus Universitet ansat hvervs-ph.d.-studerende Ida Elbæk. Ida forsker i dagplejeres arbejde med børns relationer. Formålet med projektet er at generere ny viden om hvilke faktorer, der viser sig som betydningsfulde i dagplejens arbejde med børns socioemotionelle udvikling og relateringsformer blandt jævnaldrende børn i dagplejen. Projektet vil bidrage til udviklingen af dagplejens pædagogiske arbejde med børns relationer og deltagelse i børnefællesskaber.

⁷ TrygFondens hjemmeside tryghed.dk

Forældrenes syn på dagplejen

FOA har i 2018⁸ og i 2020⁹ spurgt godt 1.000 forældre, der havde valgt dagtilbud 0-2 år til deres barn eller skulle til at vælge dagtilbud, hvad de lagde vægt på, når de valgte dagtilbud. Vi spurgte også om forældrene foretrak dagpleje fremfor vuggestue eller omvendt og hvorfor?

I 2020 har 94 procent af forældrene valgt **engageret personale** som en vigtig faktor, når de skal vælge dagtilbud, efterfulgt af **varm atmosfære** som 91 procent af forældrene har valgt. Disse 2 svar var også de vigtigste faktorer i undersøgelsen fra 2018. Det er begge faktorer, som forældre ikke kan læse sig til på hjemmesider osv. Men kun kan opleve ved besøg i dagplejen eller daginstitutionen.

41 procent af forældrene svarede, at de besøgte én eller flere daginstitutioner, inden de skulle vælge. Kun 19 procent af forældrene svarede, at de var ude og besøge én eller flere dagplejere.

Der er flest forældre, der får anbefalinger fra venner, når de skal søge information i forbindelse med valg af dagtilbud. Dette er efterfulgt af infor-

mationer fra institutionen og kommunens hjemmeside. Dette er de samme informationskilder, som var de mest populære i undersøgelsen fra 2018. Ingen af de 2 undersøgelser viser, at forældrene generelt foretrækker den ene pasningsform frem for den anden.

I 2020 svarer godt en tredjedel af forældrene, at man ikke kan sige, **at den ene pasningsform generelt er bedre** end den anden. 37 procent svarer, at de **foretrækker vuggestue** og 28 procent, at de **foretrækker dagpleje**. Det er en lille ændring i forhold til undersøgelsen i 2018, hvor antallet af forældre, der foretrak vuggestue, er steget med 3 procentpoint. Forskellen kan dog forklares med, at stikprøverne ikke er helt ens på baggrundsfaktorer, der spiller ind på svarene: nemlig forældrenes uddannelsesniveau, køn og geografi – hvor især geografi vurderes at veje tungt.

At barnet passes af den samme voksne, har 39 procent af forældrene valgt, som den væsentligste årsag til at vælge dagpleje.

Færre børn pr. voksen kommer lige efter, da 38 procent af forældrene, valgte denne. Dagplejens hjemlige niveau kommer derefter, med 33 procent af forældrene, som havde valgt denne mulighed.

I den anden ende af svarene, ser kun 3 procent af forældrene **lavere smitterisiko, som en væsentlig årsag til at vælge dagpleje**. 5 procent har valgt **kortere ventetid** og 6 procent valgte det **grundet lavere forældrebetaling**.

Forældres fravalg af dagpleje handler især om **gæsteplaceringer**, som 51 procent angiver som årsag til fravalg. Derefter kommer 29 procent af forældrenes ønske om, at deres barn skulle **undgå institutionsskift ved overgang til børnehave**.

17 procent af forældrene har valgt **en lille børnegruppe**, som en årsag til ikke at vælge dagpleje, mens 16 procent har sagt, at det er på grund af, **at dagplejerne ikke har nok pædagogisk faglighed**.

Regionale forskelle

Hver anden forælder i Region Hovedstaden har svaret, at de foretrækker vuggestue. Kun 13 procent af forældrene fra Region Hovedstaden har svaret, at de foretrækker dagpleje. Det kan skyldes, at der er væsentligt færre dagplejere i Region Hovedstaden i forhold til vuggestuer. I Københavns Kommune, er det kun 3 procent af 0-2-årige, som har fået en plads i dagpleje.

Hver anden forælder i Region Nordjylland har svaret, at de foretrækker dagpleje. 67 procent af alle 0-2-årige i Region Nordjylland er indskrevet i

8 'Forældrenes valg – hvad ønsker vi, når de mindst skal passes?' 2018. Bureau 2000, FOA

9 'Forældrenes valg af dagtilbud 0-2 år', 2020. Epinion, FOA

dagpleje, hvilket kan forklare, hvorfor denne pasningsform er den fortrukne blandt forældrene.

De resterende regioner Sjælland, Midtjylland og Syddanmark, ligger meget tæt på hinanden i fordelingen af, om forældre foretrækker dagpleje fremfor vuggestue eller omvendt, med ingen signifikante forskelle.

Udsatte børn i dagplejen

Rambøll undersøgte i 2017 brugen af dagpleje i kommunerne til børn i udsatte positioner¹⁰. Undersøgelsen viste, at 63 procent af de danske kommuner har særlige dagplejetilbud til børn i udsatte positioner.

15 procent af kommunerne har en egentlig basisdagpleje, som udelukkende tager imod børn med særlige udfordringer, der visiteres til et særligt tilbud. Det kunne fx være børn, hvor sundhedsplejersken tidligt konstaterer, at barnet har behov for at blive særligt skærmet.

72 procent af kommunerne oplever i nogen, høj eller meget høj grad, at dagplejen generelt er et særligt egnet dagtilbud til børn i socialt udsatte positioner.

Dagplejen betragtes især som særligt egnet til børn med fysiske eller psykiske udfordringer, sammenlignet med andre dagtilbud. De primære årsager til, at dagplejen betragtes som et særligt egnet tilbud til børn i socialt udsatte positioner, er:

- Dagplejens overskuelige miljø.
- Den unikke mulighed for at arbejde med kontakt/tilknytning til voksne.
- Kontinuiteten i samværet mellem børn i en lille børnegruppe.
- Den daglige og tætte forældrekontakt.

Resultaterne af en Rambøll undersøgelse i 2018¹¹ blandt børn født mellem 2006 og 2009, viste, at udsatte børn¹² samt børn af ikke-vestlig oprindelse kan have særligt gavn af at gå i dagpleje fremfor daginstitution i forhold til udviklingen af deres sproglige kompetencer, målt på deres elevdygtighed i dansk i 2. klasse.

11 'Effektevaluering: Dagplejens rolle for børn i udsatte positioner', 2018. Rambøll for FØA.

12 Defineret som: børn med iværksatte sociale foranstaltninger.

10 'Brug af dagpleje til børn i socialt udsatte positioner', 2017. Rambøll for FØA.

Gæstepleje

Gæsteplejen er for nogle forældre årsag til, at de fravælger dagpleje til deres barn. Men gæstepleje kan være en positiv udfordring for barnet. Den fortælling er vigtig for forældrene, som måske ved første blik ser gæstepleje som en utryk oplevelse for deres barn.

I dagplejen i Odsherred, beskrives gæstepleje som¹³:

'En positiv udfordring for barnet – en stjernestund, hvor dagplejerens ferie også bliver en slags ferie for barnet i gæsteplejen.

Ofte kender børnene gæstedagplejeren og hendes børnegruppe fra legestuen eller fælles arrangementer i lokalområdet. I gæstepleje møder børnene måske jævnaldrende venner, og måske er der et barn, som har en særlig interesse som dem selv, som bliver dyrket sammen, mens de er i gæstepleje, så barnet nyder den midlertidige forandring.

Nogle børn viser stor interesse for et andet legemiljø, måske er der levende dyr, noget nyt og spændende legetøj og den slags oplevelser, og nye erfaringer udvikler også barnet. Der hvor mennesker lærer allerbedst, er der, hvor de skal 'stå på tå' for at nå det næste trin på udviklingsstigen.

Gæstedagplejeren har den samme faglige standard som barnets egen dagplejer, og barnet i gæstedagpleje får erfaringer med at fungere i en ny sammenhæng med andre børn og voksne, det kan lære af.

13 'Skal dit barn i dagpleje?' FOA-publikation i samarbejde med dagplejen i Odsherred Kommune, 2018, foa.dk

Gæstedagpleje

Dagplejere kan blive syge

Dagplejere kan blive syge og holder ferie 6 uger om året. Dagplejen har en åbningstid på 48 timer om ugen. Det betyder, at dagplejerne ud over de 6 ugers ferie optjener 7 fridage årligt, som typisk er placeret på de faste lukkedage, der generelt er på dagtilbuds- og skoleområdet i hele landet. Dagplejernes uddannelse og kurser, som er vigtige for dagplejens udvikling, vil også kunne betyde, at en dagplejer har fravær. Derfor er gæstepleje en nødvendighed for at drive dagplejen som et samlet dagtilbud.

Planlagt gæstedagpleje er, når man på forhånd ved, at ens barns dagplejer har ferie, fri eller er på kursus. I de situationer er der god tid til at organisere gæstepleje for barnet, og det sker i et samarbejde mellem forældre, dagplejer og dagplejepædagog. Akut gæstedagpleje er, når barnets faste dagplejer bliver syg og ringer ind til dagplejekontoret tidligt om morgenen, og forældrene derefter bliver kontaktet om gæstedagpleje.

Det øger barnets selvværd og robusthed at kunne trives i forandringer, hvor omgivelserne fortsat indretter sig på barnets behov. Dagplejere taler om, udvikler og udfører gæstedagpleje på et højt fagligt niveau. Det er dagplejerens ansvar at tilpasse dagens aktiviteter, så gæstebarnet kan deltage. Det er ikke gæstebarnet, der skal indrette sig efter forholdene.¹⁴

Børneforskerne Erik Sigsgaard og Rikke Sværke Madsen, så i 2012 på:

gæsteplejen og forældrene, gæsteplejens organisering, udvælgelse af gæsteplejere og ikke mindst på barnets oplevelse af gæsteplejen. Nogle tænker, at gæstepleje kan være en velkommen afveksling for de større børn, men ikke for de mindste. Men det stemmer faktisk ikke overens med det Erik og Rikke så:

”- Vi så masser af eksempler på små børn, som nød at være i gæstedagpleje, og som efter vores opfattelse ikke blot ”klarede sig” på trods

af, at de var i gæstepleje – men tværtimod virkelig nød dagene der.

Som vi oplevede det, hang det ikke mindst sammen med den nære kontakt, som skabes mellem gæstedagplejere og børn i legestuen, og dette gjaldt i lige så høj grad de mindste børn”¹⁴.

¹⁴ Kilde: ”At være i gæstepleje”, Erik Sigsgaard og Rikke Sværke Madsen, 2012. FOA. foa.dk.

Legestue

Dagplejernes møde i legestuen har stor betydning for den faglige udvikling i dagplejen. Selvom der intet sted i dagtilbudsloven står, at der skal være legestuer i dagplejen, er det praksis i næsten alle kommuner, fordi legestuen tilbyder dagplejere, dagplejepædagoger og børn et rum for fælles refleksion over praksis og nye børnefællesskaber.

Især heldagslegestuen giver dagplejen en god ramme til udvikling af det pædagogiske arbejde i dagplejen. Fordi dagplejernes ugentlige arbejdstid på 48 timer og deraf følgende aftale om aftenmøder, gør det svært at samle personalegruppen på fx månedlige personalemøder. De krav der stilles til fagligheden i dagplejen og dens udvikling, er med den styrkede pædagogiske læreplan og det dertil hørende pædagogiske grundlag så store, at det kræver en konstant faglig samtale og udvikling i dagplejen.

I forskningsrapporten 'Dagplejen i Danmark' fra 2013¹⁵ kom Ole Henrik Hansen med anbefalingen: "Der vil være behov for, at dagplejepædagogerne i højere grad deltager i planlægningen og rollefordelingen af dagplejerne i legestuen".

På baggrund af observationer i legestuen i 6 kommuner, konkluderer rapporten 2 forskellige sider af legestuens praksis:

'På den ene side er der både en fysisk og psykisk omsorg, der synes at møde børnenes behov. Dagplejerne synes at indgå positivt, som tilknytningsreferencer i børnenes tilknytningshierarkier. Dagplejerne i legestuerne fremstår både opmærksomme og lydhøre, de er rolige, og de formår dels at aflæse og respondere på børnenes emotionelle intentioner samt den svære kunst at få børnene til at føle sig tilpas. Desuden er dagplejerne i nogen grad i stand til at ramme børnenes funktionsniveau og etablere zoner for nærmeste udvikling.

På den anden side viser feltnoterne fra legestuerne, at dagplejerne ikke tilrettelægger legestuedagens indhold forud for legestuedagen. Dette sammen med observationer, der viser, at dagplejerne taler privat, imens de er sammen med børnene, bevirker, at dagplejernes fokus i stedet flyttes fra barnet til dagplejernes indbyrdes samspil og relationer. Der er derved risiko for, at dagplejerne ikke får afkodet de steder, hvor børnene behøver omsorg, støtte eller vejledning. I nogen grad kan dette bevirke, at enkelte børn ikke får den støtte og vejledning, de behøver.'

På baggrund af Ole Henrik Hansens forskningsrapport foretog FOA observationer og interviews i legestuen i 12 kommuner i 2013, med henblik på at komme med anbefalinger til brug af legestue i dagplejen¹⁶. På

¹⁵ 'Forskningsrapport Dagplejen i Danmark', Ole Henrik Hansen, Aarhus Universitet – Institut for Uddannelse og Pædagogik, 2013

¹⁶ 'Legestuen i dagplejen', 2013, FOA

mange dagplejere og børn er samlet på én gang, føler hver enkelt dagplejer sig ikke lige så meget under observation, som når dagplejepædagogen er på tilsyn i deres eget hjem. Det kan være rart for dagplejeren, og kan vise nye positive sider af dagplejens praksis.

Der er børn, der i perioder ikke trives i legestuen, og her er dagplejepædagogernes faglige sparring en væsentlig støtte for dagplejerne i arbejdet med at genskabe trivsel for de børn.

Den styrkede pædagogiske læreplan indeholder stof til mange samtaler i legestuen om udvikling af den pædagogiske praksis i dagplejen. Særlig den evaluering, der skal ske for at udvikle praksis, er vanskelig for mange og kræver derfor dagplejepædagogens medvirken. Det er FOAs anbefaling, at dagplejepædagogen forud for dagens besøg i legestuen, fx vælger et særligt tema, som der særligt observeres på – fx hvordan håndteres børnenes gråd, eller hvordan inddrages de mindste børn i fællesskabet? Ud fra meget konkrete observationer af fx dagplejernes håndtering af børnenes gråd, er det muligt at tale med dagplejerne om deres børnesyn, børneperspektiv m.m. Derigennem bliver det muligt løbende at evaluere, om fx dagplejernes børnesyn ændrer sig ved nye observationer af deres håndtering af børns gråd.

baggrund af observationerne anbefaler FOA, at der føres hyppige tilsyn i legestuen – fordi:

Dagplejerne viser nye sider af dem selv i legestuen, hvor de skal forholde sig til flere børn, andre dagplejere og et fælles program for dagen. Der

er gang i den, på en helt anden måde end i dagplejerens eget hjem. Derfor er legestuen også velegnet til dagplejepædagogernes observationer. Ikke i stedet for tilsynet i dagplejerens eget hjem, men som supplement til tilsynet i hjemmet. Når så

Normering i dagplejen

Antal børn pr. dagplejer

I dagtilbudsloven står der, at der i det enkelte dagplejehjem kan indskrives op til 5 børn. Indtil 1976 kunne der indskrives op til 7 børn i hvert dagplejehjem. Da loven satte grænsen ned til 5 børn, var hvert tredje barn i dagplejen 3-11 år gammelt.

Aftalen om højst 5 børn i dagplejen bygger altså på en hel anden børnesammensætning i dagplejen, end den der findes i dag, hvor alle børn i dagpleje er 0-2 år gamle. I den alder har børnene særligt brug for en voksens nærvær og støtte i udviklingen af deres tilknytning, sociale relationer, sprog, motorik m.m.

FOA ønsker, at loven ændres, så der højst kan være indskrevet 4 børn i et dagplejehjem. Det vil svare til det normeringskrav, der nu bliver stillet til daginstitutioner 0-2 år (højst 3 børn til en ansat). Personalet i daginstitutionerne er nemlig, ifølge en undersøgelse fra Digitaliseringsstyrelsen i 2018¹⁷, kun sammen med børnene i 65 procent af deres arbejdstid, mens dagplejeren ikke går fra børnene til møder, frokost m.m.

¹⁷ 'Hovedrapport: Kulegravninger af ældrepleje- og dagtilbudsområdet', 2018. Digitaliseringsstyrelsens digst.dk

En undersøgelse blandt godt 1.000 forældre¹⁸, offentliggjort i januar 2020, viste, at 80 procent af de forældre, der har erfaring med dagplejen eller som ønsker dagpleje som pasningstilbud, er helt eller delvist enige i, at der maks. bør være 4 børn i dagplejen. Kun 6 procent er helt eller delvist uenige i, at der maks. bør være 4 børn i dagplejen.

60 procent af forældrene i samme undersøgelse svarer, at de ikke vil vælge en dagplejer, der fast har 5 børn indskrevet. 18 procent er helt eller delvist uenige i, at de ikke ville vælge en dagplejer, der fast har 5 børn. Spørgsmålet er ikke stillet til forældre, der har børn i dagpleje, hvor der fast er 5 børn indskrevet.

Fakta

Vokseninitierede interaktioner

Forskningsrapporten 'Dagplejen i Danmark'¹⁹, hvor professor Ole Henrik Hansens forskerhold registrerede antal vokseninitierede interaktioner i dagplejen, konkluderede, at de dagplejere, der har flest børn, tilvejebringer færrest vokseninitierede interaktioner.

Antal dagplejere pr. dagplejepædagog

Både dagplejepædagoger, dagplejere, børn og forældre har krav på, at tilsynet er tilstrækkeligt, så det både kan kontrollere og bidrage til den faglige udvikling i dagplejen.

Børns motoriske-, sproglige- og sociale udvikling i alderen 0-2 år er større end på noget andet tidspunkt i deres videre liv, og deres tilknytning til dagplejeren er afgørende for deres trivsel og udvikling i børnehaven og senere i skolen. Derfor er dagplejeren meget opmærksom på barnets trivsel og udvikling og skal have tæt kontakt til dagplejepædagogen, som via sin faglighed måske ser noget som dagplejeren ikke ser, og som via sin faglighed kan rådgive dagplejeren.

Kommunerundspørger i 2015²⁰ og 2020²¹ har vist, at i:

- 2020 får 46 procent af dagplejere tilsynsbesøg min. hver 3. måned. Mod 87 procent i 2015.
- 2020 får 26 procent af dagplejerne tilsyn i legestuen 1 gang om måneden eller oftere. Mod 75 procent i 2015.
- 2020 betyder få tilsyn i hjemmet ikke flere tilsyn i legestuen.

En undersøgelse fra 2020 blandt dagplejepædagoger²² viser da også, at 75 procent af dagplejepædagogerne ville ønske, at de havde mere tid til det pædagogiske arbejde med dagplejere og børns trivsel og udvikling.

18 'Forældrenes valg 2018', Bureau 2000 for FOA. Forældrenes valg 2020, Epinion for FOA

19 Forskningsrapport 'Dagplejen i Danmark', Ole Henrik Hansen, Aarhus Universitet – Institut for Uddannelse og Pædagogik, 2013

20 'Kvalitet og tilsyn i dagplejen', 2015. Bureau 2000, FOA

21 'Tilsyn i dagplejen og daginstitutioner', 2020. Bureau 2000, FOA

22 'Dagplejepædagogernes opgaver', 2017. FOA medlemsundersøgelse

Selvstændig dagplejeledelse

Erfaringerne med sammenlægning af dagpleje og daginstitution er meget forskellige, og der findes forskellige modeller for, hvordan en sammenlægning kan ske. FØA har i mange år advokeret for, at dagplejens faglige udvikling var bedst sikret med en central dagplejeledelse, fordi denne bedst sikrer:

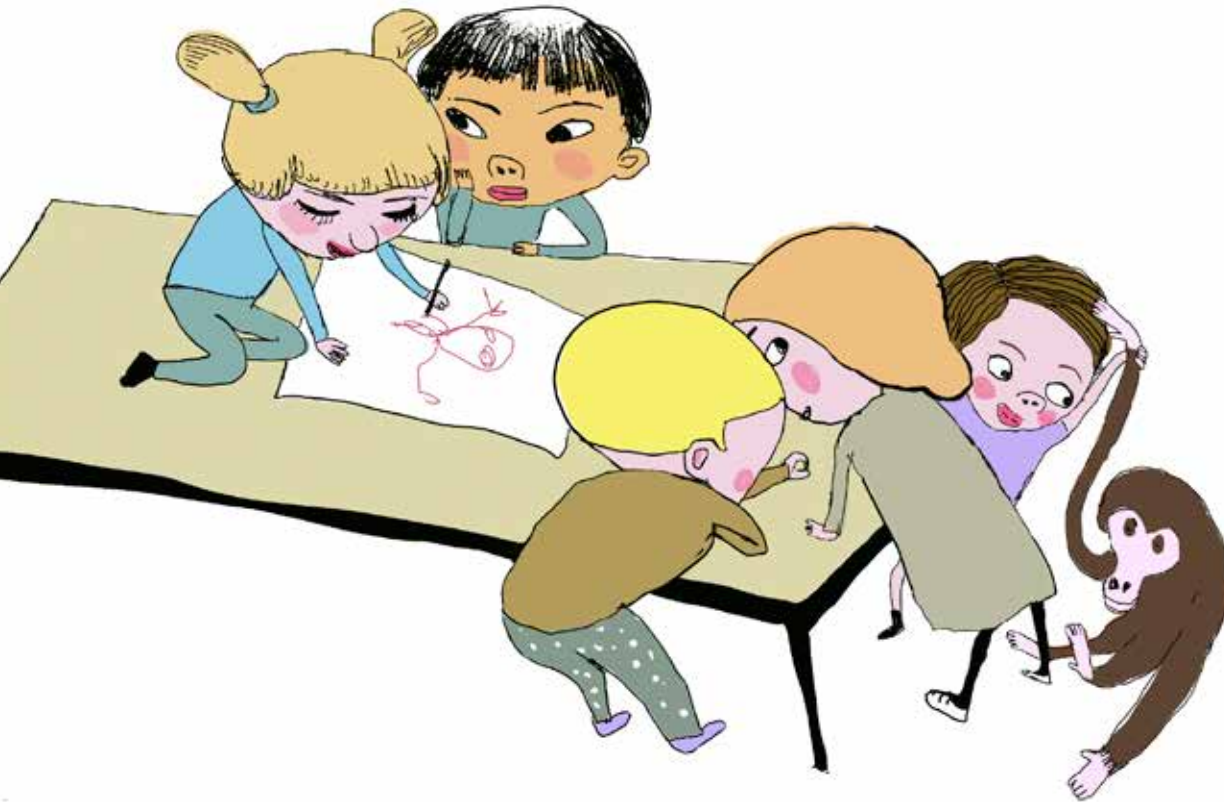
- En ensartet faglig udvikling i alle kommunens dagplejetilbud. Arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan og nye udviklingsprojekter sker med udgangspunkt i dagplejens særlige ramme med én fast voksen og en lille børnegruppe med et aldersspænd på op til 2,5 år.
- Et budget for dagplejen, som har en størrelse, der sikrer, at dagplejere og dagplejepædagoger kan uddannes i takt med udviklingen. En kommune, som fx oplevede, at der blev indskrevet flere for tidligt fødte børn, kunne hurtigt tilpasse uddannelsesplanlægningen, så flere ansatte i dagplejen fik den nødvendige viden om denne børnegrupperes særlige behov.
- Et budget som er stort nok til, at lederen af dagplejen i en periode kan aflaste enkelte dagplejere – så de fx har færre børn i deres graviditet, ved opstart efter sygdom eller andet. Eller hvis en dagplejer i en periode har brug for flere tilsyn.

FØA anerkender, at en sammenlægning af dagplejens og daginstitutionens ledelse kan være en løsning i tyndt befolkede områder og dermed, at en kommune kan have flere ledelsesmodeller for dens dagpleje.

Hvis tilsynet ikke føres af en dagplejepædagog

Hvis tilsynet i dagplejen overtages af pædagoger ansat i en daginstitution når man sammenlægger daginstitution og dagpleje, skal pædagogerne kunne forholde sig til det meget anderledes pædagogiske rum i dagplejen. Hvis pædagogerne i daginstitutionen ønsker opgaven, kan dagpleje og daginstitution berige hinanden, men erfaringerne er, at dagplejerne oftest føler sig underprioriterede og mangler anerkendelse, fordi den

pædagog, der fører tilsynet, har sin hverdag og hovedparten af sin arbejdstid i daginstitutionen.

Sygemeldinger i daginstitutionen fører fx ofte til aflysninger af tilsynet i dagplejen.

At støtte en dagplejer i sin faglige udvikling kan ikke sammenlignes med den støtte en pædagog giver en pædagogmedhjælper i en daginstitution. I daginstitutionen lærer pædagogmedhjælperen hver dag at observere det øvrige pædagogiske personales samspil med børnene. Dagplejerne er alene med en lille børnegruppe – det giver andre pædagogiske muligheder og begrænsninger i hverdagen. Dagplejeren har derfor brug for fagligt udviklende samtaler

med dagplejepædagogen, hvor der også er tid til, at dagplejepædagogen hyppigt observerer og giver feedback på dagplejerens samspil med børnene. Hvis dagplejere sammen med en daginstitution udgør et samlet dagtilbud, vil personalemøder ikke kunne afholdes i dagplejens åbningstid.

Når tilsynet skal varetages af daginstitutionspædagoger, følger der desuden en række andre opgaver med.

- Ifølge en undersøgelse fra 2018 af dagplejepædagogernes arbejdsopgaver²³, er kun 49 procent af deres arbejdstid brugt på tilsyn

med kommunale dagplejere eller private børnepassere (som nu hedder private pasningsordninger). Dette tal dækker naturligvis over store variationer, hvor enkelte stort set ikke fører tilsyn og andre har det som deres primære arbejdsopgave.

- 80 procent holder MUS/GRUS-samtaler, mens 46 procent holder sygesamtaler. 34 procent har ansættelsesansvar og 12 procent budgetansvar. 97 procent af dagplejepædagogerne deltager i tværfagligt samarbejde (fx med PPR) og afholder forældremøder. 83 procent bemander morgen-telefonen og styrer gæsteplejen. 63 procent afholder indledende sygesamtaler.

²³ 'Dagplejepædagogernes opgaver', 2017. FØA medlemsundersøgelse

Ordningen med dagplejepædagoger er forbilledlig

Børneforskerne Erik Sigsgaard m.fl. har undersøgt dagplejepædagogens rolle²⁴ og mener, at dagplejepædagogordningen giver dagplejen et pædagogisk forspring i forhold til andre dagtilbud og skolen. De skriver om dagplejepædagogordningen:

”Praktikerne har sjældent tid til at få tænkt kritisk-kreativt over deres praksis. I skolen bliver skældudsnakken sjældent til fælles overvejelser over, hvordan skolens praksis kan ændres, så der bliver skældt mindre ud, og i børnehaven får man ikke altid arbejdet systematisk med de voksnes relationer til børnene ...

... Det ville hjælpe meget, hvis der en gang imellem kom en observatør udefra, var med i nogle timer sammen

med børn og voksne og derefter et par timer med de voksne til en systematisk, kritisk pædagogisk samtale.

Det ville kvalificere teoriudviklingen i skolen eller børnehaven, så de bedre ville kunne hamle op med dagplejen, der hvor den er bedst. Godt nok findes der pædagogiske konsulenter, men det er sjældent, at deres arbejdsfunktion tillader dem en så tæt og systematisk tilknytning til det enkelte dagtilbud. For det er jo netop, hvad der sker i dagplejen: Der kommer en kvalificeret voksen, en dagplejepædagog, og ser det hele med andre og anderledes øjne. Dagplejepædagogen kommer udefra, men er dog samtidig indefra. Hun tilhører samme organisation som dagplejen; de har en varig tilknytning til hinanden, men samtidig er deres daglige virke forskelligt på en række måder.

Med dagplejepædagogordningen har dagplejen et pædagogisk forspring for de andre dagtilbud. Det er godt, at det netop er de helt små børn, der nyder godt af dette, for det er som bekendt særlig vigtigt, at praksis i de helt små børns dagtilbud løbende overvejes.

Dagplejepædagogerne er de faglige garanter for, at børnene trives og udvikler sig alsidigt og har det godt i dagplejen. Lykkes det, går det nok også godt i børnehave og skole. Lykkes det mindre godt, er risikoen,

²⁴ 'Dagplejepædagogens rolle', 2012.

Erik Sigsgaard, Rikke Sværke Madsen og Rie Haslund, FOA

for at det går dårligt i børnehave og skole, forøget. Sagt, så det ikke kan misforstås: Det er i almindelighed afgjort, før barnet fylder 3, om det skal trækkes med læsevanskeligheder og måske have det skidt med kammeraterne senere. Intet sted er det vigtigere, at kvaliteten er i orden, end i dagpleje og vuggestue. Ingen personalegruppe spiller så stor en rolle for kvaliteten i de pædagogiske tilbud som netop dagplejepædagogerne”

Litteraturliste

Ahnert, Pinquart & Lamb (2006):

'Security in children's relationships with nonparental careproviders: A metaanalysis', Wiley Online Library

Bente Jensen, m.fl. (I gang):

'Pædagogisk kvalitet i dagplejen' Forskningsprojekt. TrygFondens hjemmeside tryghed.dk

Bureau 2000 (2018)

'Forældrenes valg – hvad ønsker vi, når de mindste skal passes?' Bureau 2000, FOA

Christian Quvang m.fl. (2020):

'Leg i dagplejen' UC SYD, oktober 2020. Projektet er finansieret af PUF i FOA

DCUM (2020):

'Evaluerings af den styrkede pædagogiske læreplan – set fra et børneperspektiv', oktober 2020

Digitaliseringsstyrelsen (2018):

Hovedrapport: Kulegravninger af ældrepleje- og dagtilbudsområdet', digst.dk

Erik Sigsgaard og Rikke Sværke Madsen, (2012).

"At være i gæstepleje", FOA. foa.dk

Erik Sigsgaard, Rikke Sværke Madsen og Rie Haslund (2012):

'Dagplejepædagogens rolle', FOA

Epinion og FOA (2020)

'Forældrenes valg af dagtilbud 0-2 år', FOA

EPPSE (1997-2014):

- The Effective Provision of Pre-school, Primary and Secondary Education, gov.uk/government/collections/eppse-3-to-14-years

EVA hjemmeside:

eva.dk/dagtilbud-boern/forskere-saadan-faar-trygge-boern

FOA medlemsundersøgelse (2017):

'Dagplejepædagogernes opgaver', FOA

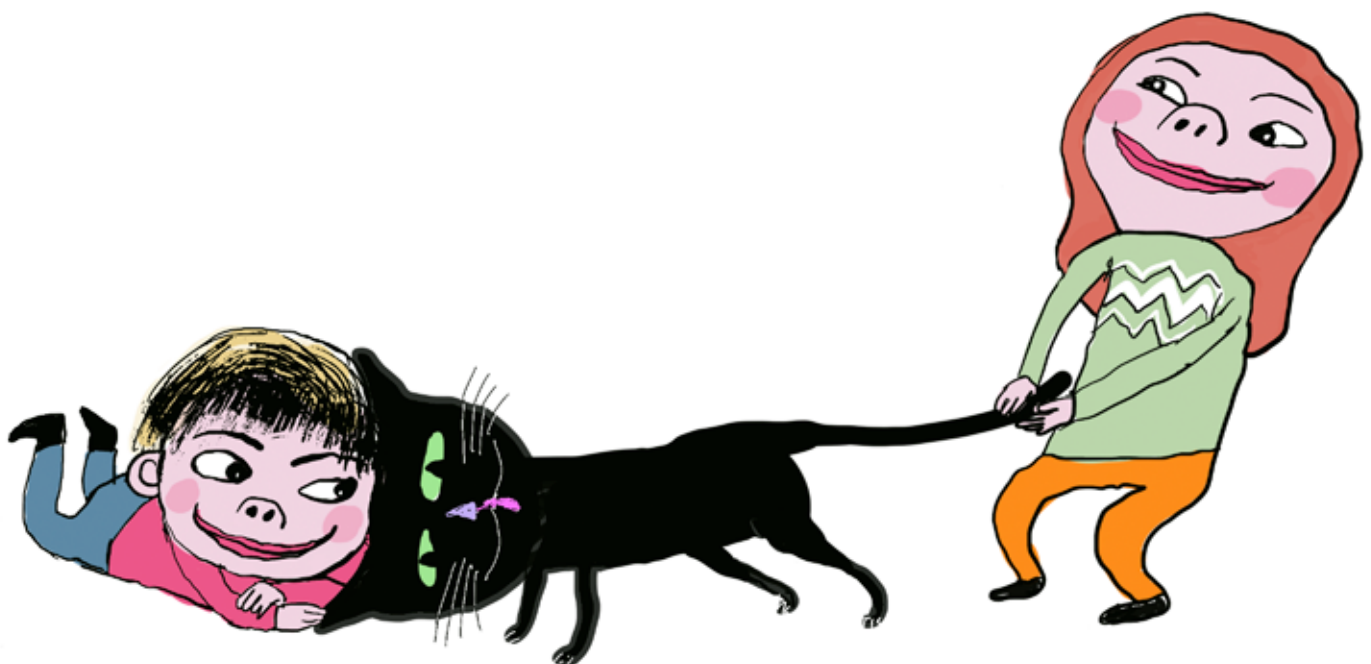
Johanne Smith-Nielsen (2020):
Oplæg i Partnerskab om Børns
Trivsel i DCUM, 17.9.2020

Ole Henrik Hansen (2013):
'Dagplejen i Danmark',
Aarhus Universitet

Rambøll for FOA (2017):
'Brug af dagpleje til børn i socialt
udsatte positioner'

Rambøll for FOA (2018):
'Effektevaluering: Dagplejens rolle
for børn i udsatte positioner'

Rikke Yde Tordrup (2015):
Bogen 'Udviklende øjeblikke
– Udviklingspsykologi i pædagogisk
arbejde', Akademisk Forlag

Noter

This image shows a full page of blank white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for handwriting practice or general note-taking. There are no margins, text, or other markings on the page.

Værd at vide om dagplejen

I denne pjece har FOA samlet nyere viden om dagplejen fra forskning og undersøgelser.

Det er ikke en pjece om dagpleje, men om, hvad vi ved om dagplejen fra forskning og undersøgelser. Pjecen skal derfor ses som et bidrag til drøftelser af dagplejens udvikling og fremtid i de enkelte kommuner.

Den viden, der er samlet her, viser, at dagplejen på lige fod med vuggestuen er et høj-kvalitetsdagtilbud, som forskerne på 0-2 årsområdet er begyndt at interessere sig for. Den stigende interesse blandt forskere kommer af, at der i forskerkredse er bred enighed om, at en tryk tilknytning mellem omsorgsgiver og barn er vigtigere for kvaliteten af et dagtilbud, end både personalenormering, personalets uddannelsesniveau og meget mere, som selvfølgelig også har betydning for børnenes trivsel og udvikling.

Rigtig mange forældre efterspørger dagplejen, netop fordi de lægger vægt på, at deres barn indskrives i en lille børnegruppe i et hjemligt miljø, med en fast voksen hele dagen. Det viser undersøgelser af, hvad forældre efterspørger, når de vælger dagtilbud 0-2 år til deres barn, som derfor er taget med her i pjecen.

Blandt de øvrige temaer i pjecen, som er belyst i forskning eller undersøgelser, er betydningen for kvaliteten i det pædagogiske arbejde af antallet af børn pr. dagplejer, legestuen som udviklingsrum, dagplejepædagogerens rolle og betydningen af en selvstændig dagplejeledelse.

FOA

SAMMEN
GØR VI FORSKELLEN

Staunings Plads 1-3
1790 København V

Tlf. 46 97 26 26
foa.dk

Pædagogisk Sektor

FOA er Danmarks tredjestørste fagforening. Siden 1899 har vi kæmpet for bedre løn- og arbejdsforhold til vores medlemmer. Hovedopgaven er at indgå overenskomster, som sikrer en god løn og moderne, ordnede arbejdsvilkår. Det er FOA, der aftaler din løn, dine tillæg, din arbejdstid, din pension, dine barselsregler, dine ferieregler og dine muligheder for uddannelse. Vores opgave i FOA er også at sikre et stærkt fagligt fællesskab – og at udvikle din og vores faglighed på det pædagogiske område, så velfærden og gode arbejdspladser går hånd i hånd.